

4. Кочерга Г. В. Механізм пропозиційно-диктумної мотивації українських відіменникових дієслів: когнітивний аспект. *Мовознавчий вісник*: зб. наук. пр.; за ред. Г. Мартинова. Черкаси, 2016. Вип. 21. С. 32–37.
5. Кочерга Г. В. Ономазіологічна композиція відіменного суфіксального словотвору дієслів у східнослов'янських пам'ятках XIV–XVII ст. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: «Філологічні науки» (мовознавство)*. Дрогобич, 2017. № 8. Том 1. С. 110–116.
6. Войцехівська Н. К. Словотвір фемінних назв за походженням і місцем проживання (на матеріалі давньоруської та староукраїнської мов). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія. Проблеми граматики і лексикології української мови*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 8. С. 238–241.
7. Васильченко В. М. Специфіка словотвірної мотивації відносних прикметників. *Проблеми граматики і лексикології української мови*: збірник наукових праць. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 1998. С. 32–36.
8. Васильченко В. М. Мотивація та її типи. *Наукові записки*: збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ: НПУ, 1998. Вип. 1. С. 184–189.
9. Брус М. П. Загальні жіночі особові номінації в українській мові XVI–XVII століть: словотвір і семантика: автореф дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец.: 10.02.01 «Українська мова». Івано-Франківськ, 2001. 20 с.
10. Тимченко Є. Матеріали до Словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. Книга 1. Київ–Нью-Йорк, 2003. 512 с.
11. Тимченко Є. Матеріали до Словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. Книга 2. Київ–Нью-Йорк, 2003. 517 с.

УДК 811.161.2'42:070:004

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.2>

## ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО МЕДІАТЕКСТУ

### LEXICAL AND SYNTAX MEANS OF REPRESENTATION OF MODERN UKRAINIAN NONFICTION MEDIA TEXT

**Кочукова Н.І.,**

*orcid.org/0000-0001-8953-0072*

*доцент кафедри української мови та літератури*

*Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»*

**Ягубова Т.В.,**

*orcid.org/0000-0002-7906-0596*

*магістрантка філологічного факультету*

*Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»*

У статті проаналізовано використання лексичних, традиційних і трансформованих фразеологічних одиниць, синтаксичних конструкцій у різножанрових текстах сучасних українських науково-популярних медіа (замітка, інтерв'ю, стаття), які зазнали найбільших змін; їхню роль у популяризації науки, впливу на комунікативну ефективність науково-популярних текстів, у сприянні доступності, переконливості, легкості сприйняття наукової думки. Описано нові тенденції у функціонуванні різних синтаксичних одиниць заголовків. Спостережено активізацію в складі заголовків односкладних номінативних речень. Окреслено синтаксичну специфіку заголовків, побудованих за зразком простого та складного речень, заголовкових комплексів, зачинів, лідів, а також засоби урізноманітнення змісту й структури заголовків, прийоми їхньої експресивізації. Розглянуто часто вживані в сучасних науково-популярних текстах риторичні питання, які мають різноманітні експресивні відтінки, властивість створювати особливе напруження відчуттів, загострювати увагу на проблемі. Закцентовано увагу на тому, що еліпсис і парцеляція властиві здебільшого лише науково-популярному тексту, тоді як вставні конструкції достатньо продуктивно використовують і в науковому тексті. Проаналізовано функції стилістично зниженої лексики, зокрема розмовної та жаргонної, у досліджуваних текстах. Уживання такої лексики є засобом стилізації неофіційного, невимушеного спілкування. Описано нові тенденції активного використання виражальних засобів, як-от перифразів, порівнянь, за допомогою яких журналісти репрезентують сучасні досягнення науки та техніки, доносять інформацію та знання про них до своєї аудиторії, роблять їх доступнішим для сприйняття реципієнтом. Установлено основні чинники мотивації авторів удосконалювати, урізноманітнювати мовне оформлення матеріалів, надавати їм виразної авторської індивідуальності.

**Ключові слова:** науково-популярний текст, комунікативна ефективність, синтаксичні конструкції, авторська індивідуальність, експресивність.

The authors analyze the use of lexical, traditional and transformed phraseological units, syntactic constructions in various-genre texts of modern Ukrainian nonfiction media (note, interview, article), which have undergone the greatest changes; their role in the popularization of science, influence on the communicative effectiveness of nonfiction texts, in promoting accessibility, persuasiveness, ease of perception of scientific thought. A detailed analysis of the headings is due to its dominant place in the structure of the media text, which made it possible to trace new trends in functioning of various syntactic units. Activization was observed in the composition of the headings of mononuclear nominative sentences. The syntactic specificity of headings formed on the model of simple and complex sentences, heading complexes, beginnings, lead paragraphs, as well as means of diversifying the content and structure of headings, and methods of their expressiveness are outlined. The authors consider the rhetorical questions which are often used in modern popular science texts and have various expressive shades, the property of creating a special tension of sensations, sharpening attention to the problem. Authors' attention are focused on the fact that ellipsis and parcellation are characteristic mostly only of nonfiction text, while interpolation constructions are quite productively used in scientific text as well. Diversification of the content and structure of the title often occurs as a result of truncation of the middle explicit component of a mononuclear sentence. The functions of stylistically reduced vocabulary, in particular colloquial and slang, in the studied texts are analyzed. The use of such vocabulary is a means of stylizing informal, casual, familiar communication. The authors describe the new trends in the active use of expressive means, such as paraphrases, comparisons, with the help of which journalists represent modern achievements of science and technology, convey information and knowledge about them to their audience, and make them more accessible to the recipient. The main factors motivating the authors to improve and diversify the linguistic form of materials, to give them a distinct author's individuality, were established.

**Key words:** nonfiction text, communicative effectiveness, syntactic constructions, author's individuality, expressiveness.

**Постановка проблеми.** Науковий стиль нині розвивається дуже активно й загалом перебуває на піднесенні, розкриваючи нові виражальні можливості. Мовознавці, окрім дослідження термінологічних проблем, виявляють, фіксують, аналізують нові тенденції у використанні мовних одиниць різних рівнів у науковій мові на гуманітарних, природничих, технічних галузях, як-от повернення власне українських синтаксичних конструкцій, заміна певних синтаксичних одиниць, співвідношення запозичених і власне українських лексем, орозмовлення наукової мови, усунення ідеологізованої лексики, прояви авторської індивідуальності, проблеми наукового жаргону, ненормативності та стилістичної невмотивованості кліше сучасного українського наукового жаргону, тенденції до оновлення наукового стилю, які простежуються на тлі соціальної та культурної глобалізації. Розв'язання таких актуальних завдань сучасної лінгвістики неможливе без дослідження української наукової, науково-популярної мови та різних її виявів на синхронному зрізі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Різні аспекти наукового стилю та його підстилів були предметом лінгвістичних студіювань таких учених, як Н. Ф. Непийвода [1], К. Г. Городенська [2], Г. М. Дядюра [3], П. О. Селігей [4], М. П. Баган [5] тощо.

**Постановка завдання.** Висвітлення діяльності українських науковців, доведення до відома нефаківців у певній галузі світової та вітчизняної науки її досягнень, а також зацікавлення широкої читацької аудиторії історією відкриттів, життям наукової думки, нових невідомих фактів – завдання науково-популярного медіаконтенту. Ця комунікативна мета з її чіткою прагматичною спрямованістю на масового адресата є для автора

головним чинником під час вибору визначальних прийомів популярного впорядкування знань. Прагматична специфіка комунікативної ситуації полягає ще в тому, що журналіст спочатку засвоює наукову інформацію, а потім перетворює її за допомогою експертів для донесення до широкої аудиторії читачів. Окрім того, наукова популяризація є важливою й невід'ємною частиною життя суспільства, входячи до більш широкого соціально-економічного контексту.

Актуальність розвідки зумовлена потребою вивчення лексичних і синтаксичних одиниць різножанрових текстів українських науково-популярних медіа, які зазнали найбільше змін, їхньої ролі в популяризації науки, високоефективності наукових текстів. Досліджень мовностилістичних характеристик сучасного українського науково-популярного контенту недостатньо, а тому є потреба в ґрунтовному вивченні нових тенденцій використання мовних засобів, за допомогою яких популяризуються наукові студії в Україні. Така журналістика репрезентує досягнення науки та техніки з усього світу та доносить інформацію та знання про них до своєї аудиторії.

Матеріалом дослідження слугували науково-популярні тексти часопису «National Geographic – Україна», сайтів «Моя наука» (<https://my.science.ua/#hp-posts>), «Куншт» (<https://kunsht.com.ua/>), «Громадське» (Наука) (<https://hromadske.ua/tags/nauka>), NaukRoom (<https://naukroom.com.ua/>) тощо.

**Виклад основного матеріалу.** На сьогодні науково-популярні друковані видання або часописи з відповідними рубриками поступаються онлайн-ресурсам. Лише деякі часописи зі світовим ім'ям готові були видавати свій медіапродукт українською. Таким був, зокрема, «National

Geographic – Україна». Редакторська команда справжніх фахівців прагнула оприлюднювати високоякісний продукт, зміст якого було реалізовано умінням добирати такі мовні засоби, які б відповідали потребам вимогливого українськомовного реципієнта й нормам сучасної української літературної мови. Науково-популярні тексти часопису відзначались надзвичайною легкістю сприймання, емоційно-експресивною насиченістю, виразністю, вишуканістю, наявністю яскравої авторської індивідуальності в мовному оформленні матеріалів. Наприклад: «*І в конголезькій Кіншасі, і в Петриківці, незважаючи на життєві складнощі й брак комфортних умов, вирує дух вільної творчості та справжнього мистецтва*» (National Geographic); «*Колоністи боліт. Сірі чаплі не люблять змін. Їхні колонії можуть існувати віками, якщо на заваді не стає людина*» (National Geographic); «*Слово «орхідея» вже стало синонімом вишуканості та екзотики. Тропічними красунями захоплювалися ще перші європейські дослідники*» (National Geographic).

Сьогодні на багатьох сучасних українських сайтах є окремі рубрики, присвячені сучасним галузям науки й новітнім технологіям. Але, на думку журналістів, ґрунтовного дослідження наукових тем (а не просто новин) бракує не лише малим блогам, а й іншим більш великим проектам. Якщо ж мова заходить про пошук наукових досліджень та науково-популярних статей українською мовою на певну нішеву тематику – тут взагалі виникає «чорна діра» (<https://www.imena.ua/blog/sci-pop-magazines/>). Останнім часом заради популяризації науки до написання таких матеріалів активно залучають науковців із вмінням створювати цікаві та зрозумілі широкому колу читачів тексти, журналістів із високим рівнем ерудиції, обізнаності для оприлюднення актуальних наукових тем. Зростання аудиторії, яка зацікавлена науковим матеріалом, мотивує авторів удосконалювати, урізноманітнювати не лише зміст викладених публікацій, а й мовне оформлення. Журналісти-науковці прагнуть до гармонійного поєднання належного рівня науковості та доступності, зрозумілості, легкості сприйняття. На думку П. О. Селігея, «стилістично довершений науковий текст забезпечує повноцінне засвоєння інформації, підтримує увагу читача, справляє на нього інтелектуальний вплив» [4, с. 6].

Серед виражальних засобів традиційні й трансформовані фразеологічні одиниці належать до тих, за допомогою яких журналісти досягають своєрідної експресивності науково-популярного тексту інтернет-видань, роблячи його доступнішим для

сприйняття реципієнтом. Напр.: «*Рухова активність дає більше тепла, ніж просте тремтіння м'язів. Тому не чекаємо, поки зуби самі почнуть цокотіти і робимо вправи*» (<https://kunsht.com.ua/drizhaki-berut-chomu-nam-buvaye-xolodno-i-shho-z-cim-roboti/>), пор. традиційне: *зуби цокотять*. Наукові знання, їхнє оцінювання здебільшого фіксуються за допомогою вже добре відомих образів. Що більше в значенні вибраної фразеологічної одиниці міститься потрібної інформації, то більша ймовірність того, що читач залишить її у своїй свідомості. Необхідність вираження ставлення автора до викладеної інформації забезпечується вживання стійких словосполук, здебільшого трансформованих, зі стилістичною метою, напр.: «*Один у полі: як ми стали більш самотніми через війну й чим це загрожує*» (<https://kunsht.com.ua/odin-u-poli-yak-mi-stali-bilsh-samotnimi-cherez-vijnu-j-chim-ce-zagrozhuje/>), пор. традиційне: *один у полі не воїн* (скорочення компонентного складу крилатого вислову). Такі одиниці поширюють свій потенціал на весь контекст: «*Як не ловити дрижкаків цієї зими? Найефективніші з біологічної точки зору методи збереження тепла*» (<https://kunsht.com.ua/drizhaki-berut-chomu-nam-buvaye-xolodno-i-shho-z-cim-roboti/>), пор. традиційне: *ловити дрижаки* (поширення компонентного складу фразеологізму за допомогою частки *не*).

Пожвавити думку, підтримати увагу читача дозволяють свідомо використані розмовні одиниці в складі заголовків, підзаголовків, текстів завдяки їхній чіткій функціональній спрямованості на адресата. Розмовна лексика є наслідком демократизації наукового мовлення й одним з ефективних засобів залучення уваги завдяки емоційному забарвленню. Пор.: «*Застеляйте столи: чому на Святвечір їдять рибу й як кутя пов'язана з померлими*» (<https://kunsht.com.ua/zastelyajte-stoli-chomu-na-svyatvechir-%d1%97dyat-ribu-j-yak-kutya-povyazana-z-pomerlimi/>); «*На початку зими з усіх соцмереж на нас сипались поради, як пережити холоднечу: одні дієві, інші – відверта маячня*» (<https://kunsht.com.ua/drizhaki-berut-chomu-nam-buvaye-xolodno-i-shho-z-cim-roboti/>). На відміну від наукових текстів, у науково-популярних використовують розмовні фразеологізми, що завжди мають високий ступінь експресивної забарвленості, яка властива усному мовленню, напр.: «*Дрижаки беруть: чому нам буває холодно і що з цим робити. Як біологи пояснюють терморегуляцію людського тіла та які методи збереження тепла є найефективнішими?*» (<https://kunsht.com.ua/drizhaki-berut-chomu-nam-buvaye-xolodno-i-shho-z-cim-roboti/>).

Одним із важливих компонентів української науково-популярної мови є використання стилістично зниженої лексики (розмовної, просторічної, жаргонної). Така лексика виконує насамперед оцінну та експресивну функції. Окрім того, стилістично знижена лексика поліпшує дієвість науково-популярної комунікації. Уживання такої лексики є засобом стилізації неофіційного, невимушеного, фамільярного спілкування, напр.: «*Ми вчорашні ботани, які дорвалися до унікальної публіки. Нам все цікаво, важливо та у нас завжди тисяча питань чому і як. Озброївшись критичним мисленням та доказовою базою, ми робимо неможливе: науково-популярно та з гумором пояснюємо, що хвилює нас*» (<https://naukroom.com.ua/>); «*Гусяча шкіра (пілоерекція) – для людей штука рудиментарна. Дісталась у спадок, як стара татова дискета: колись було круто, а тепер нікуди її і не засунеш*» (<https://kunsht.com.ua/drizhaki-berut-chomu-nam-buvaye-xolodno-i-shho-z-cim-robiti/>).

Психологічною основою появи жаргонізмів у науково-популярному тесті є бажання авторів бути дотепними, вразити читачів свіжістю і яскравістю висловлення, намагання уникнути стереотипної, затертої лексики, узвичаєних мовних зворотів. Наприклад: «*Особливість у тому, що ми відповідаємо за «науковий базар»*» (<https://naukroom.com.ua/>). У своїх матеріалах журналісти використовують такі лексеми з іронічною, жартівливою метою, напр.: «*Обережно, при тривалому спілкуванні захоуємо в науку!*» (<https://naukroom.com.ua/>); «*Все як ми любимо: грубо, чесно, але по суті*» (<https://naukroom.com.ua/>).

У науково-популярних різножанрових текстах, зокрема, інтерв'ю, статті, нарисі, є досить помітною і виразною тенденція до використання метафор, розгорнутих порівнянь й аналогій, епітетів, персоніфікації. Наприклад: «*Проте, за влучним висловом Дж. К. Райта, найбільші, найцікавіші та найменш досліджені Terra Incognita лежать в умах і серцях людей. Наукова географічна реальність – лише одна із можливих...*» ([www.geograf.com.ua/](http://www.geograf.com.ua/)); «*Астероїд, з яким зіткнувся DART, трохи нагадує цукерку*» (<http://zn.ua/ukr/TECHNOLOGIES/>).

Активність перифразів у проаналізованих публікаціях зумовлена прагненням журналістів-дослідників надати мові невимушено-розмовного відтінку, авторської оцінки, індивідуальності. Перифрази є своєрідним «комунікативним містком» між науковцями й пересічними читачами, яких цікавлять дослідження, але які не володіють галузевою термі-

нологією, напр.: «*Керуючись цією ідеєю, вчені проаналізували спектри цих «небесних каменів» з Марса за допомогою інструментів марсохода, і порівняли їх з тими даними, які були отримані при аналізі метеоритів, що впали на Землю*» (<http://dt.ua/TECHNOLOGIES/>); «*Упорядкувавши геном чумних паличок, вчені прийшли до висновку, що шість найдавніших з них не були схожі на середньовічну бубонну чуму, звану «чорною смертю»*» (<http://dt.ua/TECHNOLOGIES/>).

Сучасні українські науково-популярні медіатексти характеризуються розлогою синтаксичною типологією, розмаїттям функцій синтаксичних одиниць. Зокрема, часто вживані риторичні питання мають різноманітні експресивні відтінки, властивість створювати особливе напруження відчуттів, загострювати увагу на проблемі: «*Планета нагрівається, рівень моря підвищується. Прибережні зони затоплюються. Що ми захищатимемо? Що здамо в битві з водою? Як ми переживемо те, що моря виходять з берегів?*» (National Geographic). За допомогою низки питальних речень, якими конкретизовано зміст публікації, журналіст спонукає читача до ознайомлення з ним, щоб отримати відповідь хоч на деякі з окреслених запитань. Автори використовують у власних публікаціях такий синтаксично-стилістичний прийом для встановлення контакту з читачем, інтелектуальний вплив на його почуття та емоції, можливо, навіть спонукання до дії.

Докладний аналіз саме заголовків, що зумовлено його домінантним місцем у структурі будь-якого тексту, дозволяє простежити нові тенденції функціонування синтаксичних одиниць у науково-популярному медіатексті. Так, спостережено активізацію складі заголовків односкладних номінативних речень, напр.: «*Наукові топоніми для Києва*» (<https://my.science.ua/naukovi-toponimy-dlya-kyieva/>); «*Гаряче і холодне торкання від Нобелівського комітету*» (<https://my.science.ua/garyache-i-holodne-torkannya-vid-nobelivskogo-komitetu/>); «*Неймовірна місія телескопа Вебба*» (<https://my.science.ua/nejmovirna-misiya-teleskopu-vebba/>); «*Настання ембріональної генетичної незалежності*» (<https://my.science.ua/nastannya-embriionalnoyi-genetychnoyi-nezalezhnosti/>); «*Майбутнє без раку*» (<https://my.science.ua/directory/majbutnye-bez-raku/>); «*Тварини людськими очима нейромережі*» (<https://kunsht.com.ua/tvarini-lyudyanimi-ochima-nejromerezhi/>).

Значно рідше журналісти послуговуються заголовками, у ролі яких – прості двоскладні поширені речення, напр.: «*Омега-3 та B12 рятують мозок*» (<https://www.facebook.com/naukroom/>).

Спостережено також нову тенденцію до поширення в мові науково-популярних медіа ускладнених заголовкових комплексів, які надають читачеві альтернативу найприйнятнішого варіанта оформлення змістової сутності публікації. Такі незвичні заголовки двокомпонентні: поєднують у собі складне й просте речення чи два складних, оформлених за допомогою розділового сполучника або, напр.: «Коли емоції під контролем, або як відеоігри допомагають психотерапевтам» (<https://my.science.ua/koly-emotsiyi-pid-kontrolem-abo-yak-videoigry-dopomagayut-psyhoterapevtam/>); «Від небесного божества до ворожін на долю, або Що приховують традиції святкування Андрія» (<https://kunsht.com.ua/vid-nebesnogo-bozhestva-do-vorozhin-na-dolyu-abo-shho-prihovuyut-tradicii%dl%97-svyatkuvannya-andriya/>). Перша частина такого заголовка більш загальна, друга – конкретніша, уточнювальна, що й інтригує читача та викликає бажання прочитати матеріал.

Досліджувані сучасні українські науково-популярні тексти свідчать про те, що журналісти досить часто свої матеріали оформляють за допомогою не лише заголовка, а й підзаголовка, конкретизованого, інформативно зорієнтованого ліду тощо. Напр.: «Армія всередині нас: як війна впливає на імунітет». І далі лід: «Хороші новини з передової змушують наші серця битись швидше. Ми сповнені надії, що скоро закінчатся втрати, повітряні тривоги і хвилювання за близьких. Там, у самому пеклі, нас захищають герої, але є ще одна лінія оборони, де ведуться запеклі бої. Наше здоров'я в умовах війни зазнає тяжких випробувань, але й тут у нас є надійний захисник – імунна система. Як війна вплинула на неї?» (<https://kunsht.com.ua/armiya-vseredini-nas-yak-vijna-vplivaye-na-imunitet/>). Або такий заголовок: «Відмінності в статевому розвитку і безпліддя: українські вчені знайшли відповідальний ген» і далі підзаголовок – питальне речення з конкретизацією подальшого змісту: «Як українські генетики вперше пов'язали мутації в статевому розвитку та безпліддям?» (<https://kunsht.com.ua/vidminnosti-v-statevomu-rozvitku-i-bezplidnya-ukra%dl%97nski-vcheni-znajshli-vidpovidalnij-gen/>).

Уживана в заголовках науково-популярних текстів двокрапка передбачає граматичний зв'язок предикативних частин, які сприймаються як єдине ціле та є показником їхніх семантичних відношень. Використовують двокрапку переважно в побудовах із пояснювальним значенням за потреби уточнення, розгортання предикативної частини. Напр.: «Я уявляю життя так, ніби його

показують у кінотеатрі»: що таке дисоціація і чи може вона розвинути через війну» (<https://kunsht.com.ua/ya-uyavlyayu-zhittya-tak-nibi-jogopokazuyut-u-kinoteatri-shho-take-disociaciya-i-chi-mozhe-vona-rozvinutisya-cherез-vijnu/>); «Цвітіння водою України: чому це важливо?» (<https://my.science.ua/chomu-maye-znachennya-tsvitinnya-vodojm-ukrayiny/>); «Без болю: міф та правда про анестезію» (<https://kunsht.com.ua/bez-bolyu-mifi-ta-pravda-pro-anesteziyu/>); «Відмінності в статевому розвитку і безпліддя: українські вчені знайшли відповідальний ген» (<https://kunsht.com.ua/vidminnosti-v-statevomurozvitku-i-bezplidnya-ukra%dl%97nski-vcheni-znajshli-vidpovidalnij-gen/>).

Урізноманітнення змісту і структури заголовка часто відбувається внаслідок усічення середнього експліцитного компонента односкладного речення. Напр.: «Про біологію – українською» (<http://probioukr.blogspot.com/>). Такий спосіб оформлення еліпсованих структур уможливило затримання уваги читача на сутності висловленого, зумовлює бажання заповнити пропущене в змісті фразами з контексту, тобто спонукає до прочитання статті.

Умістивши до структури заголовка майже суть публікації, афористичний чи улюблений вислів співрозмовника, журналіст не лише деталізує заголовок, а й експресивізує його, напр.: «Мистецтво не обов'язково має бути красивим»: пропаганда, творчість і радянські пам'ятники. Інтерв'ю з Катериною Липою» (<https://kunsht.com.ua/mistectvo-radi-propagandi-intervyu-z-katerinoyu-lipoyu/>) і далі підзаголовок: «Чи можна назвати придворний живопис пропагандою, чому радянські пам'ятники повинні бути в музеях та чи можливе вільне від пропаганди мистецтво в авторитарних країнах? Про пропаганду в мистецтві «Кунит» поговорив з мистецтвознавицею Катериною Липою». Нерідко в розгорнутих заголовках конкретизовано зміст бесіди, інтерв'ю в ліді-абзаці чи зачині публікації.

Своєрідним виявом мовної індивідуальності є прагнення автора вести невимушену дискусію у своїй публікації, надаючи таким чином експресивності науковому текстові, зокрема мовознавчої тематики. Такий ефект діалогізму досягнуто за участі різноманітних синтаксичних прийомів. Зокрема, уведенню запитань – відповідей до наукової прози: «Якими ж засобами досягає Ю. Шевельов таких виразних ефектів? Які стилістичні таємниці приховує його творча робітня? Спробуємо з'ясувати це на матеріалі його українськомовних лінгвістичних праць. Чимало із цих

засобів, як ми побачимо далі, у стилістиці наукового тексту описані ще недостатньо, а то й залишаються зовсім невідомими» (П. Селігей). Такий прийом підтримує увагу реципієнта й забезпечує якнайкраще засвоєння наукової інформації.

Зіставний аналіз науково-популярних і наукових текстів виявив, що еліпсис і парцеляція властиві здебільшого лише науково-популярному тексту, напр.: «У їжаків розвинулась стійка до антибіотиків супербактерія. Але еволюціонувала вона задовго до винайдення пеніциліну» (<https://hromadske.ua/posts/u-yizhakiv-rozvinulas-stijka-do-antibiotikiv-superbakteriya-ale-evolyucionovala-vona-zadovgo-do-vinajdennya-penicilinu?tag=nauka>). Тоді як вставні конструкції достатньо продуктивно

використовують і в науковому тексті, напр.: «Характерною ознакою наукового мовлення вважають стандартизованість, що виявляється, **по-перше**, у відповідності тексту канонам певного наукового жанру, а **по-друге**, у вживанні узвичаєних мовних зворотів...» [1, с. 367].

**Висновки і пропозиції.** Отже, високоякісні, експресивно насичені, стилістично виразні, достовірні науково-популярні тексти сучасних українських сайтів, інтернет-видань неодмінно привернуть увагу не лише науковців, а й тих, хто ніколи не цікавився наукою. Адже такі матеріали є наслідком мовотворчого процесу й публікаціями, які відображають яскраву авторську індивідуальність.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) : автореф. дис. ... філол. наук: 10.02.01. К., 1997. 40 с.
2. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. К.: КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 11–14.
3. Дядюра Г.М. Функціональні параметри образності в науковому стилі (на матеріалі текстів природничих та технічних наук): автореф. дис. ... філол. наук: 10.02.01. К., 2012. 22 с.
4. Селігей П. О. Український науковий текст: Проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01. К., 2016. 427 с.
5. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний комунікативний аспекти. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Катерині Григорівні Городенській*. Ін-т укр. мови НАН України; упоряд. : Н. І. Горголюк, Л. М. Колібаба, В. М. Фурса. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374.